

HOMILADOR AYOLLARDA OITS (OIV) KASALLIGI

Ismailova Guli Baxodirovna,

Urganch Abu Ali Ibn Sino nomidagi Jamoat Salomatligi texnikumi

“Akusherlik va ginekologiya” fani o’qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada homilador ayollarda OITS (OIV infeksiyasi) kasalligining kelib chiqish sabablari, klinik xususiyatlari, ona va homila salomatligiga ta’siri, onadan bolaga yuqish yo’llari hamda zamonaviy profilaktika va davolash usullari tahlil qilingan. Shuningdek, homiladorlik davrida OIV infeksiyasini erta aniqlash va antiretrovirus terapiyaning ahamiyati yoritilgan.

Kalit soʻzlar: OITS, OIV infeksiyasi, homiladorlik, onadan bolaga yuqish, antiretrovirus terapiya, profilaktika.

KIRISH

OITS (Orttirilgan immunitet tanqisligi sindromi) — OIV ta’siri natijasida rivojlanadigan yuqumli kasallik bo‘lib, inson organizmining himoya tizimini asta-sekin ishdan chiqaradi. OIV infeksiyasi butun dunyo bo‘yicha millionlab insonlarning sog‘lig‘iga xavf solmoqda. Ayniqsa, homilador ayollarda ushbu kasallik tibbiy va ijtimoiy jihatdan alohida dolzarblik kasb etadi.

Homiladorlik ayol organizmi uchun fiziologik jihatdan murakkab davr bo‘lib, immun tizimning nisbatan zaiflashishi bilan tavsiflanadi. Shu sababli OIV infeksiyasi homilador ayollarda tezroq rivojlanishi va asoratlar keltirib chiqarishi mumkin. Eng muhimi, virusning onadan bolaga yuqish xavfi mavjudligi hisoblanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Homilador ayollarda OIV infeksiyasi ko‘pincha boshqa ayollardagi kabi kechadi, biroq immunitetning pasayishi tufayli ayrim klinik belgilarning kuchayishi kuzatilishi mumkin. Kasallik quyidagi bosqichlarda rivojlanadi:

1. **Yashirin (inkubatsion) davr** – klinik belgilar deyarli kuzatilmaydi;
2. **Boshlang‘ich bosqich** – holsizlik, tana haroratining ko‘tarilishi, limfa tugunlarining kattalashishi;
3. **OITS bosqichi** – og‘ir infeksiyalar, surunkali kasalliklar va immunitetning keskin pasayishi bilan namoyon bo‘ladi.

Homiladorlik davrida OIV infeksiyasi kamqonlik, erta toksikoz, homila rivojlanishining sustlashuvi kabi holatlarga olib kelishi mumkin.

OIV ning onadan bolaga yuqish mexanizmlari:

OIV infeksiyasi onadan bolaga uch asosiy davrda yuqishi mumkin:

1. Homiladorlik davrida

Virus yoʻldosh (platsenta) orqali homilaga oʻtishi mumkin. Bu holat asosan onada virus miqdori yuqori boʻlganda kuzatiladi.

2. Tugʻruq jarayonida

Tugʻruq vaqtida bolaning ona qoni va biologik suyuqliklari bilan bevosita aloqada boʻlishi virus yuqish xavfini oshiradi.

3. Emizish davrida

OIV ona suti orqali ham yuqishi isbotlangan. Shu sababli OIV infeksiyasi aniqlangan ayollarga emizish masalasi alohida tibbiy nazorat ostida hal etiladi.

Agar davolash oʻtkazilmasa, virusning bolaga yuqish ehtimoli 30–45 % ni tashkil etishi mumkin.

Homiladorlik davrida OIV infeksiyasini aniqlash:

Homilador ayollarda OIV infeksiyasini erta aniqlash onadan bolaga yuqishni oldini olishning eng muhim shartidir. Shu maqsadda:

- homiladorlikning ilk oylarida OIV boʻyicha laborator tekshiruvlar oʻtkaziladi;
- zarurat boʻlsa, tekshiruvlar qayta takrorlanadi;
- ijobiy natija aniqlanganda ayol maxsus mutaxassislar nazoratiga olinadi.

Erta tashxis qoʻyish davolash samaradorligini oshiradi va sogʻlom bola tugʻilish imkoniyatini yaratadi.

Davolash va tibbiy kuzatuv:

OIV infeksiyasi aniqlangan homilador ayollarga **antiretrovirus terapiya (ART)** buyuriladi. Ushbu terapiyaning asosiy maqsadlari:

- onadagi virus miqdorini kamaytirish;
- immun tizimini qoʻllab-quvvatlash;
- onadan bolaga virus yuqishining oldini olishdir.

Antiretrovirus dorilarni muntazam va toʻgʻri qabul qilish natijasida virus yuklamasi minimal darajaga tushiriladi. Tugʻruq usuli (tabiiy yoki kesarcha kesish) shifokor tavsiyasiga muvofiq tanlanadi.

Profilaktika va ijtimoiy ahamiyati:

Homilador ayollarda OIV infeksiyasining oldini olish quyidagi choralarni oʻz ichiga oladi:

- OIV boʻyicha muntazam tibbiy tekshiruvdan oʻtish;
- sogʻlom va xavfsiz turmush tarziga amal qilish;
- tibbiy xodimlar tomonidan tushuntirish ishlarini olib borish;

- OIV bilan yashovchi ayollarni ijtimoiy va psixologik qo‘llab-quvvatlash.

Jamiyatda OIV infeksiyasi haqida to‘g‘ri tushunchani shakllantirish kasallikning tarqalishini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Homilador ayollarda OITS (OIV infeksiyasi) tibbiy jihatdan murakkab va dolzarb muammo hisoblanadi. Kasallikni erta aniqlash, antiretrovirus terapiyani o‘z vaqtida boshlash va shifokor tavsiyalariga qat’iy amal qilish orqali onadan bolaga virus yuqishining oldini olish mumkin. Bu esa sog‘lom avlodni ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Jahon sog‘liqni saqlash tashkiloti (JSST). OIV/OITS bo‘yicha global tavsiyalar. – Jeneva: JSST, 2022.
2. UNAIDS. Global HIV & AIDS statistics – Fact sheet. – Geneva, 2023.
3. De Cock K. M., Fowler M. G., Mercier E. et al. Prevention of mother-to-child HIV transmission in resource-poor countries. – JAMA, 2000.
4. Volberding P. A., Deeks S. G. Antiretroviral therapy and management of HIV infection. – The Lancet, 2010.
5. Mandell G. L., Bennett J. E., Dolin R. Principles and Practice of Infectious Diseases. – 8th ed. – Philadelphia: Elsevier, 2015.
6. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. OIV infeksiyasini tashxislash va davolash bo‘yicha milliy klinik protokollar. – Toshkent, 2021.